

УДК 316.4

DOI <https://doi.org/10.32782/2311-844X/2022-2-4>

Михаліцька Наталія Ярославівна

кандидат наук з державного управління, доцент,
доцент кафедри менеджменту,
Інститут управління, психології та безпеки
Львівського державного університету внутрішніх справ
вулиця Городоцька, 26, Львів, 79000, Україна
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8912-8005>

Яцик Мар'яна Романівна

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри менеджменту,
Інститут управління, психології та безпеки
Львівського державного університету внутрішніх справ
вулиця Городоцька, 26, Львів, 79000, Україна
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7061-9066>

Караїм Ольга Остапівна

здобувач освітнього ступеня «бакалавр»,
Інститут управління, психології та безпеки
Львівського державного університету внутрішніх справ
вулиця Городоцька, 26, Львів, 79000, Україна

МОЛОДІЖНА МІГРАЦІЯ В УМОВАХ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ: РИЗИКИ ТА ЗАГРОЗИ НАЦІОНАЛЬНІЙ БЕЗПЕЦІ

***Анотація.** У статті проведено дослідження стану молодіжної політики в умовах викликів сучасної України. Наголошено, що сьогодення політична та економічна ситуація в Україні породжує нові виклики, на які держава не в змозі адекватно реагувати без залучення молоді, найперспективнішої частини суспільства. Молоде покоління забезпечує соціально-економічний розвиток країни, покращує демографічну ситуацію, розвиває науку та культури, відтворює моральні цінності суспільства, зміцнює національну безпеку держави. Розглянуто наслідки повномасштабної війни, яка почалася 24 лютого 2022 року віроломним нападом росії на Україну, та спричинила масову міграцію населення й призвела до кількомільйонних вимушених емігрантів молодих людей. Охарактеризовано вплив потоку українських біженців на робочу силу єврозони та надані можливості соціальної адаптації та інтеграції країнами для молодих людей. ЄС забезпечив швидку реакцію на наявні виклики та завдяки скоординованим діям інтегрував можливості програми Еразмус+ та доступ до освітнього онлайн контенту українських студентів. Узагальнено загрози національній безпеці, які в стратегічному сенсі несуть міграційні процеси в Україні, а саме: знижується чисельність населення та рівень народжуваності, зменшується надходження до бюджету, втрачається інтелектуальний потенціал та здорова робоча сила. Автори дійшли висновку, що динаміка повернення людей додому залежить від безпекової ситуації та тривалості воєнної агресії в Україні. Найголовнішим задля швидкого відновлення економіки та зміцнення національної безпеки є стимулювання рееміграції молоді. Молодь України потребує оновленої політики зайнятості повоєнної економіки шляхом формування законодавчої бази зі створення власного бізнес-проекту; розвитку фінансової та інформаційної грамотності; створення робочих місць на принципах концепції гідної праці; забезпечення зростання кількості громадських активістів та публічних службовців серед молоді для реалізації молодіжної політики; підвищення рівня довіри до держави та демонстрації економічної привабливості державних програм для молодих людей.*

***Ключові слова:** молодіжна міграція, національна безпека, соціально-економічний розвиток, загроза.*

Mykhalitska Nataliya, Yatsyk Maryana, Karaim Olha
Lviv State University of Internal Affairs

YOUTH MIGRATION IN THE CONTEXT OF THE RUSSIAN-UKRAINIAN WAR: RISKS AND THREATS TO NATIONAL SECURITY

Abstract. *The article studies the state of youth policy in the face of the challenges of modern Ukraine. It is emphasized that the current political and economic situation in Ukraine gives rise to new challenges, to which the state is not able to adequately respond without involving young people, the most promising part of society. The young generation ensures the socio-economic development of the country, improves the demographic situation, develops science and culture, reproduces the moral values of society, strengthens the national security of the country. The consequences of a full-scale war that began on February 24, 2022 with Russia's perfidious attack on Ukraine, and led to mass migration of the population resulting in several million forced young emigrants, are considered. The impact of the flow of Ukrainian refugees on the labor force of the Eurozone and the opportunities for social adaptation and integration provided by the countries for young people are revealed. The EU provided a quick response to existing challenges and, due to coordinated actions, integrated the capabilities of the Erasmus + program and enabled the access to educational online content for Ukrainian students. The threats to national security, which in a strategic sense are posed by migration processes in Ukraine, are summarized, namely: the population and the birth rate are decreasing, budget revenues are diminishing, intellectual potential and a healthy workforce are shrinking. The authors concluded that the dynamics of people returning home depends on the security situation and the duration of military aggression in Ukraine. The most important thing for a quick economic recovery and strengthening of national security is to stimulate the re-emigration of young people. The youth of Ukraine needs an updated employment policy of the post-war economy through the formation of a legislative framework for organizing their own business project; development of financial and information literacy; creation of jobs according to the principles of the concept of decent work; ensuring the growth of the number of social activists and public figures among young people for the implementation of youth policy; increasing the level of trust in the state and demonstrating the economic attractiveness of state programs for young people.*

Keywords: *youth migration, national security, socio-economic development, threat.*

Вступ. Сьогоднішня політична та економічна ситуація в Україні породжує нові виклики, на які держава не в змозі адекватно реагувати без залучення молоді, найперспективнішої частини суспільства. Молоде покоління забезпечує соціально-економічний розвиток країни, покращує демографічну ситуацію, розвиває науку та культури, відтворює моральні цінності суспільства, зміцнює національну безпеку держави.

Останнім часом приплив українських мігрантів до ЄС привернув значну увагу як на інституційному, так і на академічному рівнях. З 2014 року, починаючи з анексії Криму та окупації територій Донецької та Луганської областей, міграція стає все більш вагомим чинником, який має вплив на національну безпеку держави. Це питання було предметом політичної дискусії з моменту ухвалення парламентом України Закону «Про зовнішню трудову міграцію» у 2015 році [1]. Відтоді було розроблено національну стратегію міграцій-

ної політики до 2025 року, яка містить низку амбітних цілей, таких як «створення необхідних умов для повернення та реінтеграції українських мігрантів в українське суспільство» [2], а також низку законодавчих актів, що стосуються основних засад, напрямів та механізмів реалізації молодіжної політики в Україні [3], створення додаткових можливостей для становлення, розвитку та підвищення рівня конкурентоспроможності молоді, сприяння ініціативі та активності молодих громадян в усіх сферах життєдіяльності суспільства й держави [4], залучення молоді до формування та реалізації молодіжної політики на регіональному рівні [5] та цінностей Ради Європи [6].

З 24 лютого 2022 року внаслідок російсько-української війни Україна переживає найбільшу міграційну кризу в своїй історії. Стратегічна мета повернення українських мігрантів змістилася на ефективну інтеграцію українських втікачів у європейський та

світовий простір. Військове вторгнення росії в Україну призвело до глобальної міграції шукачів притулку. Станом на 1 січня 2022 року в Україні проживало 34,5 млн громадян, натомість на кінець року, близько 27,8 млн.

Існує багато досліджень на національному та регіональному рівнях, які вивчають проблеми міграції та розглядають вплив військового втручання в ці процеси. Так, наприклад, М. В. Птуха НАН України в національній доповіді «Українське суспільство: іммігрантський вимір» [7] імені Інституту народонаселення та суспільства всебічно розглядає питання міграції, зокрема досліджує міграційні потоки з тимчасово окупованих територій.

Крім того, дослідження міграції під час війни з росією відображено у публікації «Українська міграція в умовах кризи: вимушена та трудова мобільність», яка вийшла в рамках проекту «Моніторинг міграції України: вимушена та трудова мобільність» під редакцією Душан Дрбохлави і Марти Яросевич [8]. В цій роботі комплексно досліджено вплив російсько-української війни та дестабілізація безпеки в Україні на кількість і структуру міграції українців, котрі прибувають в країни Вишеградської групи: Польщі, Чехії, Угорщини і Словаччини.

Авторський колектив: У. Я. Садова, О. С. Гринькевич, Н. П. Бортник та ін. у науковому виданні «Українська імміграція в умовах глобальних і національних викликів у XXI столітті» [9] окреслили ключові міграційні тренди в перспективі розвитку ринку праці, важливі чинники української трудової міграції, освітньої міграції та вимушеного переміщення. Основний акцент відведено розгляду факторів трансформації трудової міграції в контексті еволюції концепцій праці і зайнятості - від минулого до сучасного і майбутнього.

У монографії «Міграційна політика: глобальний контекст та українські реалії» О. А. Малиновська [10] подає огляд сучасної міграційної ситуації у світі, на Європейському континенті та в Україні, включно з розглядом факторів, що впливають на професію.

Метою та завданням статті є дослідження особливостей міграції в умовах українсько-російської війни, аналіз сучасних тенденцій розвитку цього процесу, виокремлення заходів щодо повернення біженців додому для участі у будівництві нової комфортної для життя держави та зміцненні національної безпеки.

Матеріали та методи. У залежності від аспекту розгляду у статті використовувались такі методи дослідження: загальнонаукові; емпіричні і теоретичні; методи опису, пояснення і прогнозу; методи обробки результатів дослідження. Теоретичною та методологічною основою дослідження є новини сьогодення, статистичні та реальні дані, що свідчать про ситуацію в країні протягом 2014–2022 років, а також роботи провідних вітчизняних і зарубіжних учених у сфері дослідження міжнародної міграції.

Результати. Головне прагнення мігрантів – це знайти безпечне та зручне місце для проживання і заробітку. Багато експертів, в останні роки, неодноразово наголошували про стрімкий ріст українців, які виїжджають за кордон. До повномасштабного вторгнення росії на територію України, основною причиною міграції був низький рівень заробітної плати, безробіття, економічна та політична нестабільність, високий рівень корупції, несприятливі умови праці, відсутність соціального пакету. Варто наголосити, що до лютого 2022 року трудові мігранти з року в рік перераховували на Батьківщину мільярди гривень. За даними НБУ за 2018–2021 рр. заробітчани переказали в Україну 54 млрд. доларів. Поступлення коштів від мігрантів складало близько 8% ВВП України і це кожного року, а тому було суттєвою підтримкою для економіки (рис. 1) [11].

Кожна третя молода людина віком від 20 до 25 років прагнула покинути країну хоча б на деякий час, щоб «стати на ноги»: заробити грошей та поліпшити рівень життя своєї сім'ї, заощадити кошти для оплати навчання або створення власного бізнесу. Між 2007 і 2014 роками чисельність українських студентів за кордоном збільшилася із 25 тисяч до

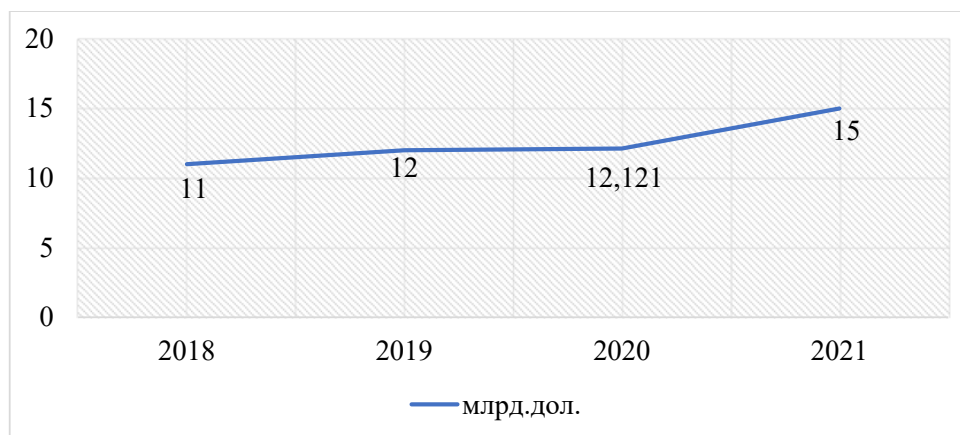


Рис. 1. Динаміка обсягів приватних грошових переказів в Україну [11]

майже 50 тисяч осіб, а у 2019 році вона зростає ще на 54 % до приблизно 78 тисяч осіб [12].

Повномасштабна військова агресія призвела до вбивства цивільного населення, знищення об'єктів критичної інфраструктури, житла, закладів освіти та охорони здоров'я, частина території опинилася в тимчасовій окупації. Негативні наслідки воєнного вторгнення спричинило масштабну міграцію. За даними Управління Верховного комісара ООН у справах біженців з 24 лютого 2022 року по 3 січня 2023 року включно в Європі для тимчасового захисту зареєстровано 7915287 осіб [13].

За даними Комітету з питань соціальної політики та захисту прав ветеранів Верховної Ради України з тих українських громадян, які виїхали за кордон, 90%, – це жінки та діти [14]. За результатами дослідження центру Разумкова серед громадян України, які через повномасштабну війну змушені були покинути країну, 42% – це молоді люди, віком від 20-39 років, а 30% – це особи працездатного віку 40-49 років. З опитаних українських біженців 83% з вищою освітою або середньо спеціальною, 30% є висококваліфікованими спеціалістами, 12% – кваліфіковані працівники, 14% працювали керівниками підприємств або структурних підрозділів і 14% займалися підприємницькою діяльністю [15] (рис. 2).

Основним документом, що регулює надання тимчасового захисту, є Директива

ЄС 2001/55/ЄС [16], імплементована Рішенням Ради Європейського Союзу 2022/382 від 4 березня 2022 року [17]. Громадяни України та їхні родини, переміщені 24 лютого 2022 року або після цієї дати, мають право на тимчасовий захист, але кожна держава-член ЄС може на власний розсуд надати тимчасовий захист громадянам України, які перебували в ЄС до 24 лютого 2022 року на певний період часу.

Українським вимушеним біженцям відкрито доступ до ринку праці Європейського Союзу та надані можливості соціальної адаптації та інтеграції. Українці навчаються, працюють, сплачують податки та піднімають економіку інших держав. Так, за даними Європейського центрального банку, від початку повномасштабного російського вторгнення, українські біженці сплатили Польщі 2 млрд. євро податків, що втричі більше ніж країна витратила на допомогу вимушеним переселенцям. Українські біженці, які офіційно працевлаштувалися в Чехії, сплатили в 2022 році приблизно 8 мільярдів крон до державної системи соціального забезпечення, а отже, допомога в сумі 18 мільярдів крон, яка була виплачена з державного бюджету біженцям – повертається [18]. ЄС також забезпечив швидку реакцію на наявні виклики завдяки скоординованим діям, можливостям програми Еразмус+ та доступу до освітнього онлайн контенту українських студентів. Європейський комісар Марія Габріель запро-

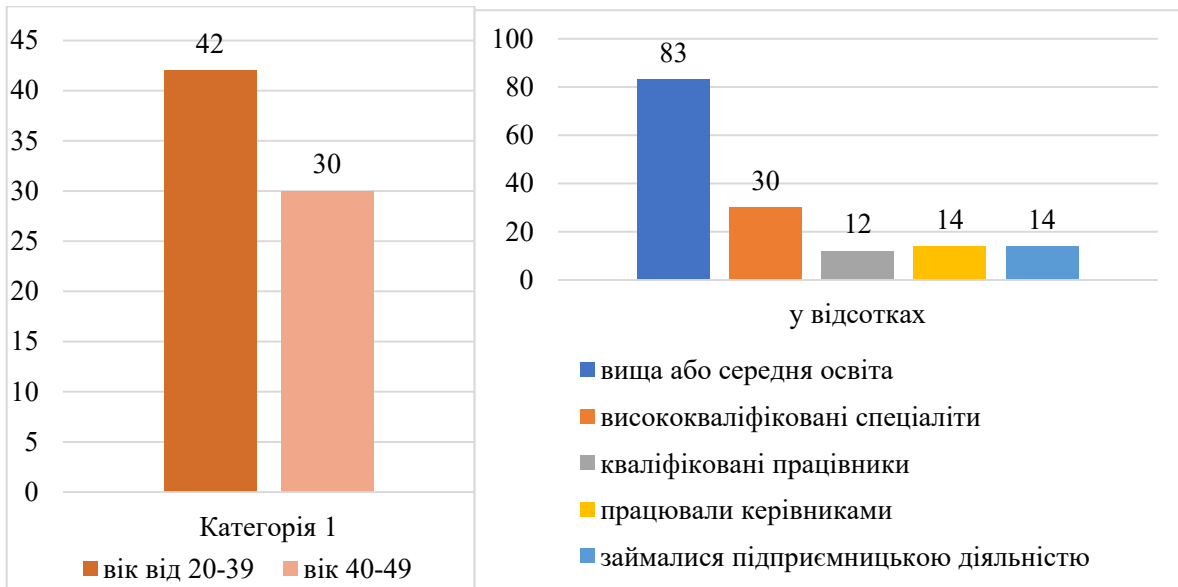


Рис. 2. Структура українських біженців у 2022 році [15]

понувала нові конкретні заходи підтримки української освіти та науки, зокрема, 200 мільйонів євро з бюджету програми Еразмус+ на 2027 рік перерозподіляють на 2023 рік для надання підтримки українським студентам і викладачам [19].

Чинниками повернення біженців в Україну є безпека, наявність роботи, житла, медичного обслуговування та можливість жити мирним життям. Динаміка повернення додому залежить від безпекової ситуації та тривалості воєнної агресії в Україні. Директор Інституту демографії та соціальних досліджень НАН України Елла Лібанова [20] зазначає, що «є чіткий зворотно-пропорційний зв'язок: що довше триватиме війна, то менше людей повернеться. Варіація цифр величезна, тому наразі немає про що говорити». Зрозуміло, що частина мігрантів не повернеться, а як впливає зменшення населення на економіку? Економічний експерт Борис Кушнірук зазначив: «Якщо у вас менше споживачів, то вони менше купили і менше надходжень від цих непрямих податків, наприклад, ПДВ, вони сплатили. Тому найбільш суттєво відтік впливатиме на ці надходження держбюджету. І це довгострокова проблема для України, тому що невідомо, яка частка з них повернеться. Є дуже непоодинокі історії, коли люди

переїжджають з думкою про те, що їдуть назавжди» [21].

Внаслідок руйнівного впливу війни економіка України у 2022 році впала на 33%. За різними оцінками експертів в середньому ВВП України у 2023 року зросте на 3,25%. Водночас інфляція становитиме 21,5% [22].

Міністерство економіки України повідомило, що станом на 01.01.2023 року в Україні близько 2,6 млн. безробітних, а в центрі зайнятості зареєстровано 31 тис. вакансій [23]. Отже, на одне робоче місце претендує 8 безробітних. Варто наголосити, що з початком російсько-української війни трансформувався ринок праці. Виникає запитання: «Які спеціальності будуть в пріоритеті для відбудови сучасної України?». Безумовно, що Україна претендує на стрімкий технологічний розвиток, тому ІТ-фахівці мають попит і сьогодні, і завтра. Спеціалісти ІТ сприяють розв'язанню важливих питань у всіх сферах суспільного життя, адже сьогодні акцент робиться на оперативності та доступності. Завдяки ІТ-фахівцям налагоджений зв'язок між державою та громадянами, а створені чат-боти наближають Україну до перемоги. В подальшому цифровізація набиратиме обертів, а тому зростатиме попит на спеціалістів у сфері кібербезпеки, програмістів, веб-

дизайнерів, аналітиків. Держава для розвитку ринку IT-спеціалістів започаткувала грантові програми та надає можливості створення IT-стартапів.

Для відбудови інфраструктури та розвитку сучасної безпекової держави потрібні будуть спеціалісти в архітектурній та будівельній галузі. Адже, війна внесла трансформаційні зміни у перевантаження зруйнованих міст. Серед затребуваних спеціальностей є архітектори, проєктувальники інженери, будівельники, зварювальники, електрики, столяри.

Важливим викликом для держави буде налагодження логістичних шляхів як на морі, так і на суші. Отже, для розширення нових міжнародних шляхів, затребуваними будуть логісти, водії, менеджери.

За даними Управління Верховного комісара ООН з прав людини станом на 01.01.2023 року жертвами війни стало понад 18 тис. цивільних людей. Внаслідок загарбницької війни росії 11 тис людей зазнало поранень та понад 1 тис отримали поранення діти різного ступеня тяжкості. Війна вже вбила 7 тис. цивільних, з них 450 українських дітей [24]. На жаль, кількість жертв зростає, адже інтенсивність бойових дій не зменшується. Тому збільшується попит на професії з відновлення фізичних сил та психологічних розладів людини. Після пережитого на війні, військовослужбовцям та цивільним громадянам для інтегрування у мирне життя, потрібна буде допомога психотерапевтів, лікарів, психологів та реабілітаційних центрів.

Освіта та наука найбільше потерпіла внаслідок ковіду-19 та війни. Після повномасштабного вторгнення відбувся значний відтік науково-педагогічних кадрів. Для розбудови сильної держави треба висококваліфікованих та конкурентоспроможних спеціалістів, які не обійдуться без освіти.

Під час війни, незважаючи ні на що, бізнес в Україні вистояв і навіть спроможний розвиватися. За даними Європейської бізнес Асоціації на повну потужність працюють понад 50% підприємств, (на початку квітні таких було тільки 25%), а решта 50% – працюють частково або з певними обмеженнями.

Для розвитку в Україні приватної ініціативи та підприємництва, Уряд запровадив важливі регуляторні новації, які були спрямовані на зменшення фіскального навантаження. Післявоєнний економічний ріст в Україні можливий лише за умови стратегічної дерегуляції економіки та створення сприятливого інвестиційного клімату. Повоєнний Державний бюджет буде акцентований на розбудові військово-промислового комплексу та фінансуванні оборонних програм, гарантуванню населенню базових медичних та освітніх послуг, закладів культури. Для вирішення переважної кількості соціальних проблем держава повинна впровадити дієвий механізм самозайнятості населення. Працевлаштування у легальному секторі економіки створить передумови для зростання доходів, зменшення рівня безробіття та одержання високих соціальних гарантій. Після перемоги України збільшиться кількість вакансій менеджерів, фінансистів, продавців.

Повномасштабне вторгнення росії на територію України спричинило найшвидший у світі темп скорочення населення. Соціологи прогнозують, що до 2030 року чисельність українців скоротиться до 35 млн. осіб, хоча є підстави готуватися до гірших випадків – до 30 млн. людей. Причиною зменшення чисельності населення в найближчі роки є, звичайно, рівень смертності, зниження народжуваності, погіршення здоров'я та психологічні травми, проте лівова частка скорочення населення пов'язана саме з міграцією. Національна Академія наук зробила ще більш віддалений прогноз, а саме, на кінець 21 століття чисельність населення України становитиме близько 22 млн осіб [25].

Політики різних країн неодноразово запевняли уряд та громадян України, що допоможуть фінансово та матеріально у відбудові економіки після перемоги. За даними Світового банку для відновлення економіки України необхідно близько 500-600 млрд. євро та велика кількість трудових ресурсів [26]. Через масштабну міграцію та загибель людей через військові дії є ймовірність, що в Україну будуть іммігрувати іноземці з країн, що

розвиваються. Загалом потреба в робочій силі для відновлення економіки України становитиме близько 1–1,2 млн людей. Залучення трудових іммігрантів можуть становити потенційні проблеми та загрози для національної безпеки, а отже треба вибудувувати державну адаптивну та інтеграційну політику трудових іммігрантів до українського суспільства. Водночас, потенційні інвестори з відновлення економіки неодноразово вказували, що керівні посади в реалізації інвестиційних проєктів будуть обіймати іноземні фахівці. У нас є неоднозначне ставлення до залучення іноземних топ-менеджерів у сферу управління та наглядові ради з питань національної безпеки.

Висновки. Масштабна міграція української молоді негативно впливає на національну безпеку держави, адже знижується чисельність населення та рівень народжуваності, скорочується надходження до бюджету, втрачається інтелектуальний потенціал та здорова робоча сила. Найголовнішим задля швидкого відновлення економіки та зміцнення національної безпеки є стимулювання рееміграції молоді. Молодь України потре-

бує оновленої політики зайнятості повоєнної економіки шляхом формування законодавчої бази зі створення власного бізнес-проєкту; розвитку фінансової та інформаційної грамотності; створення робочих місць на принципах концепції гідної праці; забезпечення зростання кількості громадських активістів та публічних службовців серед молоді для реалізації молодіжної політики; підвищення рівня довіри до держави та демонстрації економічної привабливості державних програм для молодих людей.

І хоча, частина населення України не візьме прямої участі у відбудові післявоєнної України, проте український народ – це волелюбна нація, яка боротьбою довела, що є частиною європейської спільноти та світової цивілізації, а молоде покоління зі своїми ідеями та знаннями піднесе Україну на новий щабель Незалежності та розвитку комфортної для життя держави.

До перспектив подальших досліджень слід віднести перегляд чинної нормативно-правової бази в галузі регулювання впливу молодіжної міграції на демографічні процеси в умовах викликів сучасної України.

Список використаних джерел:

1. Про зовнішню трудову міграцію: Закон України від 5 листопада 2015 р. № 761-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/761-19#Text>
2. Про схвалення Стратегії державної міграційної політики України на період до 2025 року. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 12 липня 2017 р. № 482-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/482-2017-%D1%80#Text>
3. Про основні засади молодіжної політики. Закон України від 27 квітня 2021 року № 1414-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1414-20#Text>.
4. Указ Президента України «Про Національну молодіжну стратегію до 2030 року» № 94/2021 від 12 березня 2021. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/942021-37337>
5. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження типових положень про молодіжні ради» № 1198 від 18 грудня 2018 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1198-2018-%D0%BF#Text>
6. Резолюція CM/Res(2020)2 Про стратегію молодіжного департаменту Ради Європи до 2030 р. від 22 січня 2020 р. URL: <https://rm.coe.int/native/0900001680a33177>
7. Українське суспільство: міграційний вимір: нац. доповідь / Інститут демографії та соціальних досліджень ім. М. Птухи НАН України. Київ, 2018. 396 с. URL: https://www.nas.gov.ua/text/pdfNews/migration_national_report_main_results.pdf
8. Українська міграція у часи кризи: вимушена і трудова мобільність / за редакцією Дрбохлава Д., Ярошевич М. (2016). URL: <https://europewb.org.ua/anglomovna-versiya-doslidzhennya-ukrayinskoymi-migratsiyi-do-krayin-vyshegradu/>
9. Українська міграція в умовах глобальних і національних викликів XXI століття : наукове видання / наук. ред. У. Я. Садова. Львів, 2019. 110 с. URL: <http://ird.gov.ua/irdp/p20190801.pdf>
10. Малиновська О. А. Міграційна політика: глобальний контекст та українські реалії : монографія. Київ : НІСД, 2018. 472 с.

11. Динаміка обсягів приватних грошових переказів в Україну. URL: https://bank.gov.ua/files/ES/Perekaz_m.pdf
12. Війна росії проти України: українські студенти в ЄС. Профспілка працівників освіти і науки України. URL: <https://pon.org.ua/novyny/9683-viina-rosii-proty-ukrainy-ukrainski-studenty-v-yes.html>
13. Refugees from Ukraine recorded across Europe. URL: <https://data.unhcr.org/en/situations/ukraine>
14. Комітет з питань соціальної політики та захисту прав ветеранів звітує про стан захисту українців за кордоном. URL: <https://www.rada.gov.ua/news/razom/224033.html>
15. Настрої та оцінки українських біженців. Разумков центр. URL: <https://razumkov.org.ua/napriamku/sotsiologichni-doslidzhennia/nastroi-ta-otsinky-ukrainskykh-bizhentsiv-lypen-serpen-2022p>
16. Директива Ради 2001/55/ЄС про мінімальні стандарти для надання тимчасового захисту у разі масового напливу переміщених осіб та про заходи, що сприяють збалансованості зусиль між державами-членами щодо прийому таких осіб та відповідальності за наслідки такого прийому від 20 липня 2001 року. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/MU01293?an=29>
17. Імплементативне Рішення Ради (ЄС) 2022/382 від 4 березня 2022 року, статті 5 Директиви 2001/55/ЄС та запроваджує тимчасовий захист. Офіційний вісник Європейського Союзу. URL: <https://drive.google.com/file/d/1XoZzuVmqu3MuC1vAs6VgrvRZKBvc9h4U/view>
18. Вплив потоку українських біженців на робочу силу єврозони. Європейський центральний банк. URL: https://www.ecb.europa.eu/pub/economic-bulletin/focus/2022/html/ecb.ebbox202204_03~c9ddc08308.en.html
19. Європейський Союз збільшує можливості для України за програмами ERASMUS+ та стипендій імені Марії Склодовської-Кюрі. Міністерство освіти і науки України. URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/sergij-shkarlet-yevropejskij-soyuz-zbilshuye-mozhливosti-dlya-ukrayini-za-programami-erasmus-ta-stipendij-imeni-mariyi-sklodovskoyi-kyuri>
20. Буряченко О. Відновлення України через діалог усіх українців світу. Укрінформ. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-ato/3605567-vidnovlenna-ukraini-cerez-dialog-usih-ukrainciv-svitu-obednavsis-zrobiti-nemozlive-vsuperec-usomu.html>
21. Кушнірук Б. Повернути втрачене. Чим Україні загрожує зменшення населення? URL: https://lb.ua/economics/2022/09/22/530166_governuti_vtrachene_chim_ukraini.html
22. Інфляційний звіт. Національний банк України: веб-сайт. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/IR_2023-Q1.pdf?v=4
23. Безробіття в Україні в період повномасштабної війни. Національний інститут стратегічних досліджень : веб-сайт. URL: <https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/bezrobittya-v-ukrayini-v-period-rovnomasshtabnoyi-viyny>
24. Офіційний сайт ООН. URL: <https://susipilne.media/360392-cerez-agresiu-rf-v-ukraini-zaginuli-ponad-7000-civilnih-oon/>
25. Гладун О. Старіння населення – загальносвітовий процес. Національна академія наук України. URL: <https://www.nas.gov.ua/UA/Messages/Pages/View.aspx?MessageID=8484>
26. Ukraine: «Die Entwicklung von 15 Jahren ist ausgelöscht». Die presse. URL: <https://www.diepresse.com/6223189/ukraine-die-entwicklung-von-15-jahren-ist-ausgeloescht?from=rss>

References:

1. Law of Ukraine «On External Labor Migration» № 761-VIII. (2015, November 5). Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrayiny, 49-50, 463. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/761-19#Text> [in Ukrainian]
2. Decree of the Cabinet of Ministers of Ukraine «On the approval of the State Migration Policy Strategy of Ukraine for the period until 2025» № 482 (2017, July 12). Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/482-2017-%D1%80#Text> [in Ukrainian]
3. Law of Ukraine «On Basic Principles of Youth Policy» № 1414-IX. (2021, April 27). Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1414-20#Text> [in Ukrainian]
4. Decree of the President of Ukraine «On the National Youth Strategy until 2030» № 94/2021. (2021, March 12). Available at: <https://www.president.gov.ua/documents/942021-37337> [in Ukrainian]
5. Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine «On Approval of Standard Regulations on Youth Councils» № 1198 (2018, December 18). Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1198-2018-%D0%BF#Text> [in Ukrainian]
6. Résolution relative à la Stratégie du Conseil de l'Europe pour le secteur jeunesse à l'horizon 2030 (2020, January 22). Available at: <https://rm.coe.int/native/0900001680a33177> [in Ukrainian]

7. Ukrainian society: migration dimension: nats. report (2018). Institute of Demography and Social Research named after M. Birds of the National Academy of Sciences of Ukraine. Kyiv. Available at: https://www.nas.gov.ua/text/pdfNews/migration_national_report_main_results.pdf
8. Drbokhlava D., Yaroshevych M. (Ed.) (2016) *Ukrainska mihratsiia u chasy kryzy: vymushena i trudova mobilnist*. Available at: <https://europewb.org.ua/anglomovna-versiya-doslidzhennya-ukrayinskoyi-migratsiyi-do-krayin-vyshegradu/>
9. Sadova U. Ia. (Ed.) (2019) *Ukrainska mihratsiia v umovakh hlobalnykh i natsionalnykh vyklykiv XXI stolittia: naukovye vydannia [Ukrainian migration in the context of global and national challenges of the 21st century]*. Lviv, 110 p. Available at: <http://ird.gov.ua/irdp/p20190801.pdf> [in Ukrainian]
10. Malynovska O. A. (2018). *Mihratsiina polityka: hlobalnyi kontekst ta ukraïnski realii: monohrafiia. [Migration policy: global context and Ukrainian realities]*. Kyiv: Natsionalnyi instytut stratehichnykh doslidzhen. 110 p. [in Ukrainian]
11. *Dynamika obsiahiv pryvatnykh hroshovykh perekaziv v Ukrainu*. Available at: https://bank.gov.ua/files/ES/Perekaz_m.pdf
12. *Viina rosii proty Ukrainy: ukraïnski studenty v YeS. Profspilka pratsivnykiv osvity i nauky Ukrainy*. Available at: <https://pon.org.ua/novyny/9683-viina-rosii-proty-ukrainy-ukraïnski-studenty-v-yes.html>
13. *Refugees from Ukraine recorded across Europe*. Available at: <https://data.unhcr.org/en/situations/ukraine>
14. *Komitet z pytan sotsialnoi polityky ta zakhystu prav veteraniv zvituie pro stan zakhystu ukraïntsiv za kordonom*. Available at: <https://www.rada.gov.ua/news/razom/224033.html>
15. *Nastroi ta otsinky ukraïnskykh bizhentsiv. Razumkov tsentr*. Available at: <https://razumkov.org.ua/napriamky/sotsiologichni-doslidzhennia/nastroi-ta-otsinky-ukraïnskykh-bizhentsiv-lypen-serpen-2022p>
16. *Dyrektyva Rady 2001/55/Yes pro minimalni standarty dlia nadannia tymchasovoho zakhystu u razi masovoho naplyvu peremishchenykh osib ta pro zakhody, shcho spryiaut zbalansovanosti zusyl mizh derzhavamy-chlenamy shchodo pryiomu takykh osib ta vidpovidalnosti za naslidky takoho pryiomu (2001, July 20)*. Available at: <https://ips.ligazakon.net/document/MU01293?an=29>
17. *Implementatsiine Rishennia Rady (Yes) 2022/382 statti 5 Dyrektyvy 2001/55/Yes ta zaprovadzhuie tymchasovyi zakhyst. Ofitsiyni visnyk Yevropeiskoho Soiuzu. (2022, March 4)*. Available at: <https://drive.google.com/file/d/1XoZzuVmqu3MuC1vAs6VgrvRZKBvc9h4U/view>
18. *Vplyv potoku ukraïnskykh bizhentsiv na robochu sylu yevrozony. Yevropeiskyi tsentralnyi bank*. Available at: https://www.ecb.europa.eu/pub/economic-bulletin/focus/2022/html/ecb.ebbox202204_03~c9ddc08308.en.html
19. *Yevropeiskyi Soiuz zbilshuie mozhlyvosti dlia Ukrainy za prohramamy ERASMUS+ ta stypendii imeni Marii Sklodovskoi-Kiuri. Ministerstvo osvity i nauky Ukrainy*. Available at: <https://mon.gov.ua/ua/news/sergij-shkarlet-yevropejskij-soyuz-zbilshuye-mozhlyvosti-dlya-ukrayini-za-programami-erasmus-ta-stipendij-imeni-mariyi-sklodovskoyi-kyuri>
20. *Buriachenko O. Vidnovlennia Ukrainy cherez dialoh usikh ukraïntsiv svitu. Ukrinform*. Available at: <https://www.ukrinform.ua/rubric-ato/3605567-vidnovlenna-ukraini-cerez-dialog-usih-ukraïnciv-svitu-obednavsis-zrobiti-nemozlive-vsuperec-usomu.html>
21. *Kushniruk B. Povernuty vtrachene. Chym Ukraini zahrozhuie zmeshennia naseleennia?* Available at: https://lb.ua/economics/2022/09/22/530166_povernuti_vtrachene_chim_ukraini.html
22. *Infiatsiyni zvit. Natsionalnyi bank Ukrainy*. Available at: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/IR_2023-Q1.pdf?v=4
23. *Bezrobittia v Ukraini v period povnomasshtabnoi viiny. Natsionalnyi instytut stratehichnykh doslidzhen*. Available at: <https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/bezrobittya-v-ukrayini-v-period-povnomasshtabnoyi-viiny>
24. *Ofitsiyni sait OON*. Available at: <https://suspilne.media/360392-cerez-agresiu-rf-v-ukraini-zaginuli-ponad-7000-civilnih-oon/>
25. *Hladun O. Starinnia naseleennia – zahalnosvitovyi protses. Natsionalna akademiia nauk Ukrainy*. Available at: <https://www.nas.gov.ua/UA/Messages/Pages/View.aspx?MessageID=8484>
26. *Ukraine: «Die Entwicklung von 15 Jahren ist ausgelöscht». Die resse*. Available at: <https://www.diepresse.com/6223189/ukraine-die-entwicklung-von-15-jahren-ist-ausgeloescht?from=rss>

Стаття надійшла до редакції 05.10.2022